

NACZELNE DOWODZTWO W.P.

/ Sztab Generalny /

Oddział II . Ew. 2.

Szt. Gen. Nr. 21/II.

Warszawa, dnia 11. stycznia
----- 1920.

2244T

N

KOMUNIKAT O SYTUACJI ZEWNETRZNEJ I

ZEWNETRZNEJ Nr. 4. z dnia 10. stycznia 1920.

I.

WIADOMOSCI OPERACYJNE .

Celem nawiązania bezpośredniej łączności z Armją Łotewską i tem większego ugruntowania swych wpływów w Państwach Nadbałtyckich, jakoteż celem przerwania nawiązanego kontaktu Litwinów z Bolszewikami, oddziały nasze złamawszy bardzo silny opór nieprzyjaciela, w dniu 3. bm. zdobyły Dzwińsk. Nieprzyjaciel cofnął się na północ. Dotychczas meldowana zdobycz wynosi kilkuset jeńców, dwa działa z zaprzęgami, kilkanaście karabinów maszynowych, 4 parowozy i liczny tabor kolejowy. Oddziały nasze łącznie z oddziałami łotewskimi osiągnęły nakazaną linię: rzeka Dubna, Wyższki, Wielka Branowska, Akiczenki i stacja Malinówka. Powyższa akcja, która początkowo miała na celu odebranie wspólnie z Łotyszami od Bolszewików Inflant polskich, obecnie w skutek niewystarczających sił łotewskich ograniczyła się do zajęcia pozycji obronnych na wyżej podanej linii. Cywilny zarząd miasta Dynaburga ma być w najbliższym czasie przekazany Władzom łotewskim. Bolszewicy korzystając z zawartego z Estonją zawieszenia broni, przerzucili część sił swoich z frontu estońskiego na front dynaburski. Wśród Bolszewików widoczną jest konsternacja i bojaźń przed ofensywą polską o powyższem świadczą przygotowania Bolszewików do obrony Połocka. Powstania przeciw bolszewickie w rejonie Owrucza rozwijają się i mają widoki powodzenia, podtrzymywane są też z naszej strony. Na froncie podolskim zajęliśmy podaną w ostatnim komunikacie linię obronną kolei podolskiej.

515

57

1. A N G L J A .

W Irlandji partja „Sinn-Fein” licząca 75% miejscowej ludności, dąży do zupełnego wyodrębnienia i oderwania ojczystego kraju od Wielkiej Brytanji. 14 irlandzkich posłów do parlamentu „wytworzyło t.z. „secesję” bojkotując posiedzenia parlamentu. W ostatnich czasach członkowie „Sinn Fein” wykonali szereg zamachów na przedstawicieli władzy / dwa zamachy na Wice-Króla Irlandji i lorda Frencha / i irlandczyków nie należących do partji. Rząd nadał Frenchowi prawo ogłoszenia stanu wojennego. Są dane /mowy posłów w parlamencie /, że rewolta popierana jest przez Stany Zjednoczone. Lord George wystąpił z projektem nadania Irlandji szerokiej autonomji wewnętrznej. Zamieszki w Indjach dały powód do szeregu interpelacji w parlamencie. Lewica powstała przeciwko represaljom stosowanym przez generałów angielskich, tłumiących z bezwzględną energją wszelkie rewolucyjne przejawy miejscowej ludności. Celem przeprowadzenia śledztwa, została wysłana na miejsce specjalna komisja z lordem Hunterem na czele.

W Egipcie ruch wolnościowy zyskuje coraz to więcej stronników; ostatnio rewolucjoniści przedłożyli Najwyższej Radzie memoriał, uzalając się, że w czasie, gdy wszystkie Narody uciemiężone zyskują prawo samookreślenia się, Egipt wciąż jest pod jarzmem Anglji. Na ostatnim zjeździe 3 premierów w Londynie / lord George, Clemenceau i Scialoja /, postanowiono: w sprawie rosyjskiej prowadzić politykę nie interwencji. Jednak z tajnych i poufnych źródeł wiadomo, że Denikina będą finansować do 1. marca br. W sprawie Tureckiej zawarcie pokoju bez oglądania się na Amerykę. W sprawie Rjeki odłożono postanowienia do przyszłej konferencji w Paryżu.

2. Stany Zjednoczone .

Zastosowano w całym kraju bardzo energiczne środki przeciw Komunistom. W 33 miastach Ameryki zaarrestowano 4500 osób w tej liczbie wszystkich redaktorów gazet komunistycznych. Jednakowoż agitacja anarchistyczna stale wzmagają się. Biuro wywiadowcze amerykańskie Min. Spraw Wojsk. prosiło naszego ambasadora w Waschingtonie o dostarczenie wskazówek zwalczania

bolszewizmu .

Stowarzyszenie finansistów ogłosiło , iż zgadza się przemysłowcom mającym zamiar zająć się wywozem artykułów niezbędnych do wyrównania szkód poczynionych przez wojnę udzielić pożyczkę w sumie 16. milionów dolarów. Z sumy tej ma być przeznaczony 6 milj. na lokomotywy dla Polski 5 milj. na przybory elektr. dla Francji i Belgji oraz maszyny rolnicze dla Anglii i 5 milj. dla odbudowy przemysłu metalurgicznego - go we Francji.

3. / W Ł O C H I.

Daje się zauważyć chęć nawiązania porozumienia z „ S.H.S. ” w sprawach komunikacji poczty i opłat celnych. znamienną jest wymiana depeesz między ministrami Spraw Zagran. obu Państw. W sprawie Rjeki i Zadadru Włochy trwają na dawnym stanowisku ogłoszenia tych miast za wolne z włoskim przedstawicielstwem na zewnątrz pod opieką Ligji Narodów .

4. N I E M C E .

Redukowanie Armji w myśl dekretu Noskiego z 25. września i 3. Listopada / do 200 tysięcy / na froncie wsch. jeszcze się nie rozpoczęły a na zachodnim zaś w bardzo ograniczonym zakresie. Poza to ~~ograniczenie~~ organizowanie policji i straży obywatelskiej przybrało charakter nienormalny a położenie jakie z tego powodu powstało nie da się pogodzić z zobowiązaniami jakie spadają na Niemcy z chwilą wejścia w życie traktatu pokojowego. Jeneralny sekretarjat konferencji paryzkiej miał wystosować w tej sprawie notę do niem. delegacji.

Odszkodowania za Scapa - Flov w chwili obecnej sprowadza się do bezzwłocznego dostarczenia 190 tysięcy tonn pływających doków , co do reszty możliwe , że nastąpi zmniejszenie niemniej jednak jak do 300 tysięcy tonn. -

Ruch monarchistyczny stale zwrasta.

W sprawie terenów plebiscytowych Niemcy postawili żądanie aby powyższe tereny podlegały sądownictwu niemieckiemu. Ponieważ sprzeciwiałoby się to zasadzie przeprowadzenia lojalnego plebiscytu, Rada Najwyższa zdecydowała, że podczas administracji koalicyjnej na obszarach plebiscytowych mieszkańcy tych obszarów mają doznawać ochrony dyplomatycznej i kon

sularnej tego mocarstwa koalicyjnego którego przedstawiciele znajdować się będą na danym obzarze .

G D A N S K .

6. Bm. odjechał do Gdańska ppułk. Kochański delegowany Nacz. Dow. i Min. Spraw Wojsk. w charakterze przedstawiciela wojskowego przy „Jeneralnym Komisarzu P.P. dla wolnego miasta Gdańska” dla spraw morskich z chwilą ratyfikacji traktatu będzie w Gdańsku 2 przedstawiciele: Jenerał Borowski/znajdujący się tam w danej chwili/ dla spraw handlowo - morskich i kapt. Unrug dla spraw wojskowo - morskich .

5. / W E G R Y .

Wszystkie stronnictwa należące do bloku rządowego mają jedną wspólną ideę a jest nią idea Królestwa Węgierskiego. Za blokiem stoi 90 % Narodu węgierskiego. Partja socjalno-demokratyczna rozpada się na skutek opuszczenia takowej przez związki zawodowe i przyłączenia się do partji chrześcijańsko społecznej, w dniu 27. grudnia z.r. powzięli uchwałę w której potępiają politykę zamachów, postanawiając wziąć udział w odbudowie kraju i działać na zasadach konstytucji .

6. / C Z E C H Y .

Czesi dążą do zawarcia sojuszu z Jugosławją. Rząd S.H.S. jest zasadniczo przeciwny, zgadza się jedynie na wystąpienie przeciw Węgrom jeśli takowi zaatakują Rzpl. Słowacką. Czesi marząc o Wielkiej Rosji i porozumieniu z Niemcami wszelkimi siłami starają się niweczyć sympatję S.H.S. dla Polski, obawiając się żeby do Bloku Państw oddzielających Rosję od Niemiec / Państwa Nadbałtyckie, ~~WVVV~~ Polska, Rumunja / nie przyłączyła się Jugosławja. Podobno został zawarty sojusz między Czechami a Austrią. Ze strony czeskiej rozpuszczają pogłoski jakoby Polska miała wejść w sojusz z Węgrami. Pogłoskom tym należy stanowczo lecz delikatnie zaprzeczać.

7. Państwa Bałkańskie .

A. Rumunja .

Celem odmłoczenia i wzmocnienia armji wskutek ogólnej demobilizacji obejmującej roczniki od 1910 do 1918. r. włącznie a

która ma być zakończona 1. lipca br. między 20. kwietnia a 15. maja mają być powołane roczniki 19. 20. i 21 rok. Podobno Taka - Jonescu pracuje obecnie nad doprowadzeniem do skutku sojuszu Rumunii- Polski- Czecho- Słowacji i Grecji o ile do tego ~~wąw~~ sojuszu przyłączyłyby się Węgry powstał by blok obejmujący 75 milionów mieszkańców. wał oddzielający Niemcy od Rosji. Attache wojskowym w Bukareszcie polecono wybadanie powyższej sprawy.

b./ B U Ł G A R J A .

Bułgarja skrupowana warunkami pokoju zwraca swe oczy na wizję Wielkiej Rosji. Misję od Denikina przyjęto z honorami była zaproszona na tajne posiedzenie Ministrów. Znaczna część amunicji zostaje odsprzedawana ochotniczej armji. W powyższej orjentacji nie jest wykluczona agitacja Niemiec. Kierunek polityczny partji lewicowej zbliżenia się do Jugosławji znajduju dużą ilość przeciwników z racji niedawnej wojny z Serbją i ambicji dynastycznej w obu państwach.

Ostatnio w Sofii miało miejsce zaburzenie o charakterze republikańskim. Przed pałacem królewskim demonstrował tłum przeszło 40. 000. Wojsko wierne rządowi rozpędziło demonstrantów. Ofiary: 100 ludzi zabitych i rannych. Jednakowoż rząd dotychczasowy musiał ustąpić a ma powstać nowy gabinet socjalistyczny z Danowem na czele. Prezydent dotychczasowego rządu Stamboliński napadnięty przez bandę Bolszewików z trudem ocalił życie.

Na linii Sofja- Warna uczestniczy zaburzeń wysadzili most kolejowy.

c./ S. H. S.

Wyteżając wszystkie swe siły celem budowy państwa wewnątrz Jugosławja dąży do nawiązania dobrych sąsiedzkich stosunków z Państwami ościennemi. Zaczyna od Włoch i Rumunii. S.H. S. jak i Bułgarję wierzy w odrodzenie Rosji. Do Denikina delegowała specjalną misję wojskową. z pułk. Gregorjewicem na czele. Do armji ochotniczej posyła się oficerów.

d./ T u r c j a .

Ruch rewolucyjny rozgorzał w całej Mezopotamji powstańcy

6.

zbliżają się do Bagdadu. W sprawie Konstantynopola i Dardanel podobno Lord George udaje się do Paryża z następującym planem. W Konstantynopolu będzie urzędował wspólny przedstawiciel Francji i Anglii. Rząd Turecki będzie miał nową siedzibę w Azji mniejszej. Sułtan pozostanie głową Islam., którego religijnym ośrodkiem będzie Konstantynopol.

e./ CZARNOGORA .

W początku grudnia z. r. wybuchły w Cetynji walki między Czarnogórcami a Serbami. Rząd Czarnogórski zaprotestował przeciw gwałtom serbskim. ~~Czarnogórcy~~ ^{Serbowie} chcą z broni w ręku stłumić powstanie czarnogórskie.

8. PANSTWA NADBAŁTYCKIE .

Na Litwie 29. XII. z. r. nastąpił przewrót polityczny. Gabinet Galwanowskiego upadł. Rząd objął Ślazewicz. W związku z powyższym należało spodziewać się wystąpień anti-polskich i silnej agitacji w tym kierunku. Przypuszczenia sprawdziły się od 4 dni krążą pogłoski o mającym nastąpić napadzie na Wilno. 8. bm. wywiadany nasze stwierdziły ruch wojsk litewskich ~~maxxi~~ w stronę linii demarkacyjnej - głównie w kierunku na Koszedary Taryby. wydał odezwę do wojska mówiąc o wypędzeniu ostatnich okupantów z Wilna. Wiadomości te zostały potwierdzone przez misję franc. w Rydze. Nacz. Dow. W.P. liczy się z możliwością napaści litewskiej i wydało odnośne zarządzenia. Litwini którzy dążyli do wbicia klina między nami a Łotyszami chcą posunąć swe wojska wzdłuż Dzwiny po Połock koncentrowali się w Subacie. Jak wiadomo akcja nasza przeprowadzona na Dynaburg zniweczyła ich plany. Jednakowoż przedtem jeszcze prezes gabinetu łotewskiego Majerowicz przesłał do Kowna ultimatum żądając wycofania wojsk litewskich z Subaku do 5. I. b. r. poczem groził czynem. Estonja w dniu 31. XII. z. r. zawarła zawieszenie broni z Bolszewikami, które nie wymówione na 24. godz. przedtem trwa automatycznie dalej. Z inicjatywy Finlandji 15. I. zbiera się w Helsingforsie konferencja celem omówienia Związku Państw Nadbałtyckich z Polską. Na konferencję wyjechał p. L. Wasilewski i T. Bogusławski. Ostatnio Anglja chcą ująć inicjatywę w swoje ręce zaproponowała Litwanom, Estonczykom i Łotyszom zwołanie

w dniu 7. bm. tajnej konferencji w Wałku, celem omówienia wspólnej akcji przeciwko Bolszewikom. Anglicy chcą nakłonić Łoty-
szów do oddania Litwinom jednego z odcinków frontu przeciw-
bolszewickiego, przeciwstawiając się powyższemu, Łotysze mają zapro-
nować Litwinom warunki graniczne, które z góry są niedoprzyję-
cia przez tych ostatnich. Białoruscy działacze wywierają nacisk
aby się Polska wypowiedziała pod względem stopnia samodzielności
jaki zamierza przyznać Białej - Rusi. Praca ~~xxx~~ ich koncentruje
się w Mińsku. Rada Najwyższa w Mińsku jest polonofilsko uspo-
sobiona ~~xxxx~~ W pertraktacjach państw nadbałtyckich z Bolszewi-
kami w Dorpacie bierze udział przedstawiciel Biało-Rusinów Bie-
rowitow, w Finlandji bawi Duszewski. Intencją Białorusinów jest
wejść do Związku Państw Bałtyckich. Batachowicz tworzy na terenie
estońskim oddziały Białoruskie, jako kadre przyszłej armji / 2000
ludzi /.

9. R O S J A .

Bolszewicy w swym zwyciężkim pochodzie na froncie
przeciw Denikinowskiemu, ostatnio zajęli Mariupol / port na morzu
Azowskim /, Aleksandrowsk / na południe od Jekaterynosławia /, Niżne-
czyrskaja / przy ujściu rzeki Czur do Donu / a jazda Bolszewi-
cka o władnęła Taganrogiem zdobywając ciężkie działa angielskie
, tanki i znaczną ilość materiału wojennego. Zawdzięczając się
oparciu o morze Azowskie, Bolszewicy rozczepili armję Denikino-
wską na dwie części i uzyskali dwa porty. Dalej na wschód
Bolszewicy dochodzą do linii kolejowej Ust-Białokalitwienska
-Carycyn / zajęty przez Bolszewików /.

Na Ukrainie Bolszewicy prowadzą ofensywę w kierunku na Zme-
rynkę i Humań. W czasie ewakuacji Winnicy przez Denikinowców,
powstańcze bandy ukraińskie pod dowództwem Szepela, wspomagane
przez galicyjskich Ukraińców, którzy w ostatniej chwili zdradzi-
li Denikina, zajęły Winnicę, biorąc olbrzymie łupy. Dwa pułki
oficerskie Denikina dostały się do niewoli. Pozostała u Deniki-
na wojska galicyjskie rozbiegają się. Ostatnio w ofensywie bol-
szewików na Lityn i Lipowiec, bolszewicy rozbili oddziały Szepela,
biorąc sztab powstańców do niewoli. Część powstańców prze-
szła na stronę Bolszewików. W Chmielniku utworzył się ukraiń-
ski rząd Mazepy, jeszcze nie wiadomo czy Mazepa uznaje Petlurę

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

52163

Podobno Petlurowcy / zdaje się Mazepa / zwrócili się do Bolszewików z propozycją nawiązania łączności, na co otrzymali odpowiedź, że jeśli chcą mogą wejść w skład czerwonej armii, jakichkolwiek bądź innych porozumień być nie może. Z tego widać że na Podolu i Wołyniu przed naszym frontem panuje na razie chaos.

Dochodzą wieści, że została zawarta umowa bolszewików z Niemcami, mocą której Bolszewicy zobowiązali się do zaprzestania agitacji propagandy w Niemczech za co otrzymują pomoc wojskową. Do Moskwy mieli już przyjechać oficerowie Sztabu generalnego niemieckiego i to gn. Tomhausen, mjr. Kasler i ppor. Tangeisler.

U Denikina prądy niemieckie z dnia na dzień wzmacniają się. Na jednym z ostatnich posiedzeń Osobowo Sówieszczanaja "przyjęto w dużo znaczącej formie rezolucję, że chwilowo oparcie się o koalicję jest jeszcze konieczne. Z powyższego widoczną jest podwójna gra Niemiec w stosunku do Rosji. Wszystkie Misje koalicyjne przy Denikinie znajdują się obecnie w Noworosyjsku. Denikin ze sztabem jest też gdzieś na Kubanie.

S Y B E R J A .

Walki Japończyków z bolszewikami wybuchły w całej Syberji wsch. Wojska japońskie zaatakowały bolszewików nad jeziorem Bajkalskim. Japonia ma bronić frontu antibolszewickiego na linii Bajkał-Angara-Lena. Wojska amerykańskie i czeskie mają być wycofane, jednakowoż Popielajew czyni zabiegi, aby na Syberji pozostały wojska polskie i czeskie w celu obrony transsyberyjskiej linii kolejowej. Podobno Stany Zjednoczone, Anglja i Japonia zawarły układ przyznający Japonji zwierzchnictwo nad Syberją wsch. 27. grudnia z.r. w Irkucku wybuchła rewolta wojskowa w jednym z oddziałów Kołczaka. Wojska wierne Kołczakowi uśmierzyły rozruchy. Na zasadzie rozkazu przedstawicieli Państw sprzymierzonych, wojska czeskie podtrzymują obecnie porządek w Irkucku. Przedstawiciele Państw Sprzymierzonych wydali rezolucję, że kolej od st. Krasnojarsk do Mysowa ma być neutralną.

W Korei znowu wybuchło powstanie przeciw Japończykom.

9.
III.

SYTUACJA WEWNATRZ KRAJU.

Spółeczeństwo z wielką niecierpliwością oczekuje chwili ratyfikacji pokoju, która według ostatniej depešy poselstwa polskiego w Paryżu, ma nastąpić 10. bm. Nie mniej zainteresowania okazuje wobec zagadnienia interwencji polskiej w Rosji, wiążąc takową z ustaleniem naszych granic na wschodzie. Ostatnie nasze posunięcia się na Podolu wpłynęły na wzmożenie się ilości podań od ludności Podola i Wołynia z prośbą przyłączenia tych krajów do Polski. W odnośnych memorjałach powiedziane jest, że i znaczna większość innych narodowości również pragnie tego połączenia. Nie patrząc na wysiłki rządu spekulacja żywnościowa trwa.-

IV.

Przypomina się pytania w komunikatach Nr. 1, 2, i 3. i urguje się odpowiedź na takowe.-

Za zgodność :

Haller, generał pporczn. m.p.

Bolski
Szef Oddziału II

O t r z y m u j ą :

Chef de la Mission Militaire Polonaise	gen. Rozwadowski	1	pism.
Plenipotentiaire Militaire Polonais	a Londres	2	"
"	"	"	"
"	"	"	"
"	"	"	"
"	"	"	"
Attache Militaire Polonais	a Washington	3	"
"	a Rome	4	"
"	a Constantinopole	5	"
"	a Vienne	6	"
"	a Berne	7	"
"	a Bruxelles	8	"
"	a Belgrad	9	"
"	a Bucarest	10	"
"	a Budapest	11	"
"	a Helsingfors	12	"
"	a Stockholm	13	"
"	a Kopenhaga	14	"
Gen. Karnicki	a Noworosysk	15	"
Attache Militaire Polonais	a Riga	16	"
Zatsepca wojsk. przy gen. pełnm.	a Gdańsk	17	"

Adjutantura Generalna - 18

MACZYSTWO WOJEWÓDZKI WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA,
WARSZAWA

L. Dz. 2244, dnia 15 I 1920 r.
załącz. Wydział

523

55